

СТАНОВИЩЕ

от доцент д-р Александър Донев Ангелов, Институт за изследване на изкуствата, БАН

за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в научна област 8.4.
Театрално и филмово изкуство.

с дисертационен труд на тема: „ФИЛМОВАТА РЕЖИСУРА В ЕПОХАТА НА
ИНТЕРНЕТ”,

представен от Димитър Сергеев Геновски – Мартин, редовен докторант в катедра
„Аудиовизуално производство“ на Факултет „Екранни изкуства“ на Национална академия
за театрално и филмово изкуство „Кръстьо Сарафов“,
с научен ръководител: проф. д-р Светослав Овчаров

1. Оценка на качествата на дисертационния текст

Дисертацията изследва възможностите за формиране на знание и практически насоки относно функционирането на дигиталната среда като поле за производство и медия за дистрибуция и потребление на аудиовизуални произведения. Акцентът е поставен върху трансформациите на режисьорските творчески практики и функцията на режисьора въобще, предизвикани от новите технологични условия. Освен това са изследвани възможностите на изкуствения интелект да обогати режисьорски инструментариум. Темата е много актуална и чрез нея дисертантът подхожда към слабо проучена територия, която предлага поредица от предизвикателства не само пред кинопрофесионалисти и творци, но и пред изследователите на киното и медиите.

Приложената методология е адекватно съчетание от добре познати, както традиционни, така също по-рядко използвани подходи. Чрез тях се разкриват широк кръг аспекти на изследваната тема. Като основа за собствените интерпретации на докторанта са послужили както анализи на конкретни филми и телевизионни сериали, така също разсъждения, изведени от различни творчески практики, реализирани в дигитална среда.

Добро впечатление прави приложеният исторически подход, при който се разглежда в детайли еволюцията на различните технологични решения и не се абсолютизира „оригиналността“ на най-шумните и популярни нововъведения. Важна характеристика на изследването е чести прилаганият коментар как изследваните практики и произведения се възприемат от публиките. Важно е наблюдението, че те искат винаги да получават от филмите нещо, от което се нуждаят.

Заслужава похвала и недискриминативния подход, който признава достойнствата на подценявани доскоро практики, които творчески адекватно експлоатират дигиталните технологии в полза на зрителската аудитория и аудиовизуалната изразност. Особено ценни за възприемане на изследваната проблематика в нейната ширина са материалите, представени като приложения. Те значително обогатяват перспективата и позволяват по-детайлно да се навлезе в някои специфични аспекти на материята, обект на дисертационния труд.

Важна положителна характеристика е богатата информативност на текста, и привеждане на аргументи от изключително разнообразни и съвсем актуални източници. При това тази информация е обект на аналитична интерпретация и основа за съществени изводи в контекста на изследваната проблематика.

Като обобщение трябва да се оцени трезвият подход и умереният оптимизъм на дисертанта при анализа на възможностите, които предлага дигиталната среда за усъвършенстване на

съвременните практики за режисьорско творчество. Точно са разграничени предимствата и недостатъците на технологичните нововъведения и на най-актуалните модели за производство и разпространение.

2. Приноси на дисертационното изследване

За целите на изследването е използвано съчетание от утвърдени методологически похвати и инструменти, които са умело приложени спрямо един недостатъчно изследван в българската филмова литература проблем. По този начин е постигнат конкретен и многостранен анализ на обекта на изследването.

Сравнително обстойно са описани широк кръг от съвременни творчески и организационни практики, дистрибуционни модели и художествени стилове, породени или достигнали зрелост благодарение на реализацията си в дигитална среда.

Приносно значение има проведеният експеримент за тестване възможностите на софтуерна структура (GPT-3), базирана на изкуствен интелект, да служи като сътрудник в режисьорския процес макар и с минимален творчески принос.

Добро впечатление прави интегрирането на философски въпроси, свързани с темите за свободата, етиката, идентичността и равноправието, в интерпретацията на една наглед тясно специализирана професионална проблематика.

Принципно приемам посочените от дисертанта приноси и потвърждавам тяхната валидност за предложения дисертационен труд.

3. Бележки и препоръки

Желанието да се обхване изключително голям обем материал и широк кръг от проблеми е довело в някои случаи до прибързани и твърде общи заключения, които понякога не съвсем коректно се използват като аргументи за подкрепа на някои спорни тези.

Проблематично е отнасянето на термина „дигитализирано съдържание“ (с. 7) към създадено по дигитален способ произведение, предназначени за други, не-интернет базирани медии и способности за показ. „Дигитализирано“ в утвърденото разбиране означава дигитална версия на аналогово произведено съдържание. Друга терминологична неточност е „подвижно изображение“ (15 с.) – утвърденото понятие на български е „движещо се изображение“.

В историческата част предоверяване на един единствен източник (Владимир Игнатовски) води до някои абсолютизации, надмогнати от най-актуалните киноисторически възгледи – например че киното е „започнало като панаирджийско забавление“ (с. 8). Първите прожекции приоритетно са в престижни зали – кафенета, вариетета, хотели. По-късно и странстващите кинопоказвачи са предпочитали луксозни места за своите прожекции. Т. нар. кино-одеони също не са били панаирджийски палатки.

Използвани са някои клишета: „... във времето на масова бездуховност...“ (9 с.) – във всяка епоха има „масова бездуховност“, истинската „духовност“ обикновено е рядкост.

Налице е неточно класифициране, за да се обслужат собствените тези: „Българският филм „Урок“ може да бъде пример за качествен филм, попадащ в мъмбълкор течението.“ (с. 76) – за отделни сцени това донякъде, може би, е валидно, но филмът като цяло принадлежи по-скоро към един социално-аналитичен натурализъм.

Би могло по-убедително да се обоснове не съвсем очевидната връзка между актуалните норми за „разнообразие, равенство и приобщаване“ и работата на режисьора в дигитална среда. В случая става въпрос по-скоро за политически процеси, свързани с надмощието на либералните възгледи в областта на културната политика, отколкото до тяхната връзка с конкретни технологии и творчески практики. Пропусната е възможността да се анализира по-задълбочено актуалната практика на color blind casting, въз основа на примера с

чернокожите актьори от сериала “Бриджъртън“. Всъщност това е приложение на метод, използван отдавна в театъра, операта и балета, а напоследък по-често и в киното. Актуализирането му е отражение на новите политики за утвърждаване на различните идентичности и равнопоставяне на малцинствата.

Въпреки тези откъслечни пропуски дисертационният труд притежава голяма степен на иновативност, актуалност, силна практическа насоченост и може да послужи след известни редакции като подходящо учебно помагало за студентите от различни киноспециалности.

3. Публикации и участия в научни форуми

Докторантът е представил 3 публикации по темата на дисертационния труд, които са в съответствие с минималните национални изисквания и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Национална академия за театрално и филмово изкуство „Кръстьо Сарафов“.

4. Заключение

Представеният дисертационен труд на тема „Филмовата режисура в епохата на интернет“, изпълнява изискванията на Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафова“. Текстът е самостоятелен научен труд със собствени оригинални и приносни моменти в дообогатяване на съществуващо знание в областите на киното и телевизията.

Това ми дава основание с пълна убеденост да гласувам за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ по професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство на Димитър Сергеев Геновски – Мартин.

7 октомври 2023 г.

Член на научното жури :

Александър Донеv, доцент, д-р